

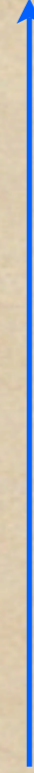
Önnur sýn á
Efnahagslífið

Aðalfundur Félagsfræðingafélags Íslands
19. Febrúar 2009

Kolbeinn H. Stefánsson
Ingibjörg Lilja Ómarsdóttir

Samfélag

Efnahagslíf

Dæmi um viðfangsefni efnahagsfélagsfræði:

Skipulag hagkerfisins
Forsendur nýsköpunar
Skipulag fyrirtækja
Kynbundinn launamunur
Verkskipting á heimilum
Neyslumynstur

Framleiðni á vinnustað
Fjárfesting í mannauð
Vinnumarkaðir
Atvinnuleysi
Tækifæri

Klassísk félagsfræði og efnahagslífið

- ◆ Félagsfræðin er að vissu leyti viðbrögð við sýn klassískrar hagfræði og klassískrar frjálslýndisstefnu á manneskjuna

Efnahagsfélagsfræði sam tímans

- ◆ Efnahagsfélagsfræðin er að vissu leyti viðbrögð við sýn nýklassískrar hagfræði og nýfrjálshyggjunnar á manneskjuna

Sýn hinna dapurlegu vísinda ...

- ◆ Einstaklingar leitast ávalt við að hámarka eigin hag
  - ◆ Eigin hagur felst í efnislegum lífsgæðum (mælanlegum í formi fjármagns)
- ◆ Einstaklingurinn er skynsamur (rational)
- ◆ Einstaklingurinn býr yfir fullkomnum upplýsingum
- ◆ Einstaklingurinn er eigingjarn

Það sem félagsræðin bætir við sjónarhorn hagfræðinnar

- ◆ Stofnanir samfélagsins
- ◆ Félagsleg gildi og viðmið (values/norms)
- ◆ Formgerð samfélagsins (lagskipting og tengslanet)
- ◆ Hlutverk
- ◆ Samhengi

Dæmi:

Atvinnuleysi

Nýsklassíska líkanið:

- 1) Einstaklingar hafa ónæði (disutility) af vinnu
- 2) Einstaklingar hlýtur ánægju (utility) af tekjum
- 3) Einstaklingur vinna þá aðeins að ánægjan af tekjum umfram þá óánægju sem hlýst af vinnu sé meiri en ánægjan sem hann hlýtur af fjárhæð atvinnuleysisbóta
- 4) Atvinnuleysisbætur verða að vera umtalsvert lægri en lægstu tekjur á vinnumarkaði

Ráðgátur:

- a) Atvinnulausir einstaklingar eru margir tilbúnir að taka starf jafnvel þó það felí í sér lægri tekjur
- b) Þeir hinna atvinnulausu sem njóta meiri fjárstuðnings eru gjarnan fljótari að finna sér vinnu

Félagssfræðilegar skýringar

Ráðgáta A:

1. Vinnusíðferði (norm sem hvetja til atvinnuþátttöku, s.s. sjálfsbjargarviðleitni)
2. Vinnan sem vettvangur félagslegra tengsla (manneskjan sem félagsvera)
3. Vinnan sem forsenda sjálfsmyndar (hlutverks)

Ráðgáta B:

1. Tengslanet rofna við vegna bágra kjara og atvinnuleysis
2. Bágar kjör koma niður á útgangi og sjálfsvirðingu/ sjálfstrausti einstaklinga, sem dregur úr líkunum á því að þeir fái vinnu (signalling)

Á efnahagsfélagsfræði
eríndí?

Efnahagsfélagsfræðin og bankakreppan (1)

- ◆ Hvers vegna voru fyrstu viðbrögð margra við bankahruninu að byrgja sig upp af slátri?
- ◆ Hvernig var hægt að fá fólk til að skuldsetja sig langt umfram það sem það réði í raun við?
- ◆ Hvernig var hægt að fá almenning til liðs við útrásina?
- ◆ Hvernig gat sjálftakan átt sér stað?

Efnahagsfélagsfræðin og bankakreppan (2)

- ◆ Hvað skýrir hvers vegna sumir sem missa vinnuna fytjast búferlum en aðrir fara hvergi?
- ◆ Hvað ræður því hverjir fara hvert?
- ◆ Hvað ræður því hvort fjölskyldur fara saman eða hvort annar makinn fer en hinn verður eftir?
- ◆ Ef makar fara saman, hvað ræður því hvert er farið (eða hvort er farið yfir höfuð)?
- ◆ Hvað hefur áhrif á hvort fólk flyst aftur heim í framtíðinni?